

SFÚ aktuálne vydáva publikáciu Kameraman Stanislav Szomolányi

Prvou publikáciou z edičného oddelenia Slovenského filmového ústavu (SFÚ) roku 2005 sa stala knižka pod názvom *Kameraman Stanislav Szomolányi*, ktorú vydala Slovenská filmová a televízna akadémia (SFTA) v spolupráci so SFÚ. Publikácia vyšla pri príležitosti významného životného jubilea Stanislava Szomolányiho, jej autorom je filmový kritik, historik, encyklopedista a pedagóg na FTF VŠMU Richard Blech a na knižnom trhu sa objaví v apríli 2005 za 220 Sk.

Publikácia *Kameraman Stanislav Szomolányi* sa pokúša reprezentatívne predstaviť tvorivý prínos jedného z najvýznamnejších kameramanov v dejinách slovenskej kinematografie. Okrem priblíženia tvorby Stanislava Szomolányiho, ktorý významne obohatil vizualitu slovenského filmu, Blechova publikácia ponúka aj „neexistujúce malé dejiny filmovej kamery“ vzhľadom na to, že kameramanská práca sa často vo filmovo-historickom kontexte opomína. Ako hovorí autor publikácie Richard Blech (v roku 2001 mu v edícii *Camera Obscura* vyšla publikácia venovaná Martinovi Hollému) pre aprílové vydanie mesačníka o filmovom dianí na Slovensku *Film.sk*, „*vždy, keď som chodil do kina, ma zarážalo, že na plagátoch sa uvádzajú iba niektoré mená tvorcov, zvyčajne producenta, potom režiséra a niekedy – ešte pred režisérom – mená významnejších hercov. Skoro nikdy sa mi nepodarilo nájsť meno kameramana. V čase, keď som uvažoval o napísaní monografie o Stanislavovi Szomolányim, musel som najprv nutne zmapovať postavenie kameramana pri vzniku filmového diela a až potom zaradiť Szomolányiho do tohto radu*“.

Publikácia je rozdelená do troch základných textových kapitol. V prvej sa autor pokúša sumarizovať vývoj v oblasti filmovej kamery, ktorý predchádzal Szomolányiho tvorbe a v niektorých prípadoch ju aj svojím spôsobom poznamenal. Analyzuje v nej vývojovo najzásadnejšie kameramanské štýly, pomenúva medzníky v premenách filmovej techniky, charakterizuje najpríznačnejšie tvorivé osobnosti pre jednotlivé obdobia. V druhej, rozsahom väčšej kapitole sa autor zameriava výlučne na Stanislava Szomolányiho, ktorého sleduje od jeho detských čias, cez obdobie študentských filmárskych začiatkov, časy tvorivej zrelosti až po zatiaľ posledné realizované projekty. Tretiu časť publikácie tvoria spomienky a vyznania kameramanových blízkych spolupracovníkov a dlhoročných priateľov (Martin Hollý, Albert Marenčin, Peter Jaroš, Ján Ďuriš, Juraj Mojžiš...). Súčasťou knihy sú okrem bohatého fotografického materiálu i faktografické doplnky v podobe výberovej bibliografie a filmografie.

Publikácia *Kameraman Stanislav Szomolányi* vychádza v zatiaľ najviac rozbehnutej edícii SFÚ *Camera Obscura*, ktorá sa snaží prezentovať predovšetkým filmovú prácu autorov domácej kinematografie (Šulík, Hollý), ale ponúka aj profily vybraných európskych tvorcov (Kusturica, Almodóvar).

Kameraman Stanislav Szomolányi sa narodil 14. januára 1935 v Bánovciach nad Bebravou. V roku 1958 absolvoval štúdium kamery na FAMU v Prahe, neskôr pôsobil ako kameraman Slovenského filmu v Bratislave, kde nakrútil dokumenty rôzneho zamerania. Už pri svojom prvom filme, dokumente *Niekedy v novembri* (1958) pracoval s režisérom Štefanom Uhrom, čím sa začala ich 30-ročná tvorivá spolupráca, ktorá pokračovala dokumentmi *Očami kamery* (1959) a *Poznačení tmou* (1959), ale predovšetkým ďalšími hranými filmami. Ich spoločná tvorba sa stala predobrazom moderného filmového obrazu slovenského filmu 60-tych rokov, čo sa ukázalo už pri filme *Slnko v sieti* (1962), ktorý zaznamenal výrazný úspech, ale aj pri tvorbe ich ďalších spoločných projektov *Keby som mal pušku* (1971), *Javor a Juliána* (1972), *Organ* (1964), *Panna zázračnica* (1966), *Tri dcéry* (1967), *Kosenie Jastrabej lúky* (1981), *Pásla kone na betóne* (1982), *Šiesta veta* (1985). Svoje kameramanské prednosti a zručnosti Szomolányi zúročil aj pri práci s ďalšími významnými slovenskými režisérmi – Stanislav Barabáš (*Krotká*, 1967), Martin Hollý (*Balada o siedmich obesených*, 1968) a ďalší. Za svoju tvorbu získal nemálo ocenení. Stanislav Szomolányi v súčasnosti pôsobí ako pedagóg na VŠMU.